

Kaj nam prinaša e-slovenščina

Dr. Mojca Nidorfer Šiškovič, slovenistka s **Filozofske fakultete** Univerze v Ljubljani, koordinatorka programov Slovenščina na tujih univerzah

MELITA FORSTNERIC HAJNSEK

Jezikovna raba se z elektronsko posredovanim sporazumevanjem, kot so e-pošta, socialna omrežja, svetovni splet, blogi, forumi ..., intenzivno spreminja tudi v slovenščini. E-revolucija prinaša tudi v jezik številne spremembe na vseh ravneh. Dr. Mojca Nidorfer Šiškovič je na 50. Seminarju slovenskega jezika, literature in kulture v Ljubljani postavila svežo tezo, da lahko elektronsko posredovano sporazumevanje povečuje našo funkcionalno pismenost in da se "trudimo razumeti sporočila, ki niso v skladu z naučenimi pravili". Zaradi programov, ki so enaki po vsem svetu in v vseh jezikih, e-pošta, twitter, skype itn., se sporazumevanje globalizira v smislu uporabe istih sporazumevalnih vzorcev pa tudi načinov jezikovne rabe. Po zadnjih podatkih je bilo lani po svetu vsak dan poslanih okoli 183 milijard elektronskih sporočil.

Kakšna je e-slovenščina in ali so odstopanja od jezikovne norme skrb zbujajoča? Dr. Nidorfer Šiškovičeva ni pretirano zaskrbljena. Odnos do jezika spreminjajo skupaj s tehnološkimi spremembami tudi družbene: "Z elektronsko posredovanim sporazumevanjem se je zelo povečala sprejemljivost nestandardne jezikovne rabe pri tvorcih in naslovniki. Uveljavlja se 'netiketa', to so pravila spletnega obnašanja, ki pomagajo uporabnikom uspešneje uresničevati sporazumevalne cilje."

Spreminjanje jezika in njegove rabe z elektronsko posredovanimi besedili, SMS-i, maili, tviti postavlja pred nas vprašanje, ali se bomo v prihodnosti učili drugačne slovnice, pravopisa, besedotvorja?

"Strokovnjaki, ki se ukvarjajo z elektronsko posredovanim sporazumevanjem, npr. David Crystal, vidijo spremembe, ki jih je prinesla v sporazumevanje tehnologija, kot neke vrste revolucijo – podobno kot je povzročila iznajdba tiska, kasneje telefona. Elektronski prenosnik se uveljavlja kot tretji prenosnik – poleg slušnega in vidnega, saj je povzročil tudi precejšnje družbene spremembe, spremenil odnose med ljudmi. Sporazumevanje je bilo pred 15 ali 20 leti zelo drugač-

no. Danes manj telefoniramo, mladi se manj družijo, hkrati pa ves čas komunicirajo med seboj preko telefonov, socialnih omrežij. Pogosto si pišejo različna sporočila, objavljajo fotografije, mnenja, všečkajo novice, ideje ipd. Malo starejši na delovnem mestu veliko dela opravimo preko računalnika in e-pošte. V prostem času pišemo bloge, se vključujemo v forume, komentiramo. Pri tem seveda nismo vedno tako skrbni pri pisanju, upoštevanju slovničnih pravil, besednega reda. Gre za neke vrste pogovarjanje preko elektronskih medijev, zato je v besedilih veliko vprašanj, pogosto izrazimo čustva z emotikoni, največkrat smeški. Ko bodo sedaj najstniške generacije vstopile na trg dela, bodo navajene drugačnih vrst sporazumevanja med seboj. Novim medijem se bosta zato do neke mere morala prilagoditi tudi jezikovna norma in delo v šoli. Učbeniki se temu še niso prilagodili, premalo upoštevajo nove načine sporazumevanja, ne usposablja otrok in mladostnikov za novo jezikovno rabo. Pogosto se zato zgodi, da so npr. profesorji na fakultetah razočarani nad elektronskimi sporočili, ki jih prejmejo od študentov."

Kaj se bo zgodilo s knjižno normo ob tem naskoku novega sporazumevanja?

"Sporazumevanje preko novih medijev se je prav zaradi bolj sproščenega načina tako hitro in široko uveljavilo po celem svetu. Ni več tako pomembno, če ne zapišemo vseh ločil, če napačno napišemo besedo, kakšno črko izpustimo itn. Zelo pomembno pa je, da smo vedno vljudni in da je tako imenovani 'ton' našega sporočila prijazen. Seveda moramo besedilo, ki ga pošljemo učitelju, nekemu, ki ga manj poznamo, vsaj dvakrat prebrati in popraviti vse, kar je treba, uporabiti ustrezen pozdrav, naslavljanje itn. Drugače je, ko pišemo prijateljem in ko pišemo sodelavcem, s katerimi vsak dan sodelujemo, se dobro razumemo. Formalnost besedila je odvisna tudi od teme in namena, ki ga hočemo doseči. Vse to vpliva na naše pisanje. V dopisih, ko smo uradni, uporabimo izraz spoštovani, če želimo biti manj formalni in naslovnika ne poznamo, sedaj vedno pogo-

steje uporabimo izraz pozdravljeni. Z njim skušamo doseči neko bližino, prijazno vzdušje kot podlago za prihodnje sodelovanje in dobre odnose."

Ko se mnogi jezimo ob jezikovnih napakah in malomarnostih, ki jih e-komunikacija dovoljuje, celo (samo) legitimira, smo konservativni, saj je čisto mogoče, kot pravite, da bo "kršenje standardov prineslo nove standarde". Najpomembnejše je, da se sporazumevamo, "kako", pa je manj pomembno. Kaj menite?

"Ob uveljavljanju novih načinov sporazumevanja se je zvišala sprejemljivost za napake, tolerantnost do drugačne jezikovne rabe in tudi do kreativnosti. Sedaj smo bolj kreativni v jeziku, zapišemo nove besede, včasih tudi v narečju, kot da bi govorili. Kljub temu pa moramo vsi, ko pišemo, razmisliti o tem, ali bomo s svojim besedilom in načinom zapisa uspešno dosegli svoj cilj. Pri tem se ni nič spremenilo, pisanje je treba prilagoditi okoliščinam."

Po vaše slovenščina v elektronskem sporazumevanju ni nujno znamenje slabše, temveč večje funkcionalne pismenosti. Drzen sklep. Kratkost sporočila, ki je določena na 160 znakov pri SMS in 140 pri twitterju, je po vaše lahko tudi pozitivna. Zakaj?

"Meni se zdi ne samo delno, ampak v celoti pozitivna. Uporabniki se prilagajamo tehnologiji, vsak dan smo se skoraj prisiljeni učiti novih vrst sporazumevanja, usvajati nove oblike sporočil, to je postalo že kar samoumevno. Enako tudi otroci: komaj opismenjeni že kmalu pišejo kratka sporočila, brskajo po spletu, se sporazumevajo v igricalih, pogovarjajo preko skypa, imajo facebook itn. Starejši vedno pogosteje preberejo časopis preko spleta, npr. na tablici, povezani so s svetom, s prijatelji. Veliko dela opravimo preko spleta in s pisanjem različnih besedil vsak dan pridobimo potrebne informacije, delimo svoje mnenje z drugimi. Sporočila na twitterju in kratka sporočila so tako omejena s številom znakov, da moramo vedno razumljivo povedati samo bistvo, če želimo doseči svoj namen. Drugače nas ne

Page: 9

Reach: 104000

Country: SLOVENIA

Size: 966 cm2

2 / 3

bodo razumeli. In velja tako kot pri drugih dejavnostih: če veliko vadimo, se bomo za nekaj dobro usposobili."

Se ne bojite, da se bo jezik osiromašil, sporazumevanje pa skvarilo v smislu jezikovnega standarda in normativnosti?

"Bolj kot normativnosti se mi zdi, da bi se morali posvetiti vsebinskim vprašanjem. Pomembno je namreč tudi, da znamo učinkovito ubesediti to, kar želimo, npr. pojasniti razloge za neko dejanje, dobro utemeljiti svoje zahteve, da ne pozabimo na vljudnost, da nismo žaljivi in da znamo na kultiviran način doseči svoj cilj. Pogosto nam v Sloveniji manjka retoričnih spretnosti."

Iz korpusa Gigafida ste jemali in preučevali izraze, povezane z računalniškim področjem, spletom in elektronskih sporazumevanjem. Lahko za laike opišete, kaj pomeni tak "korpus"?

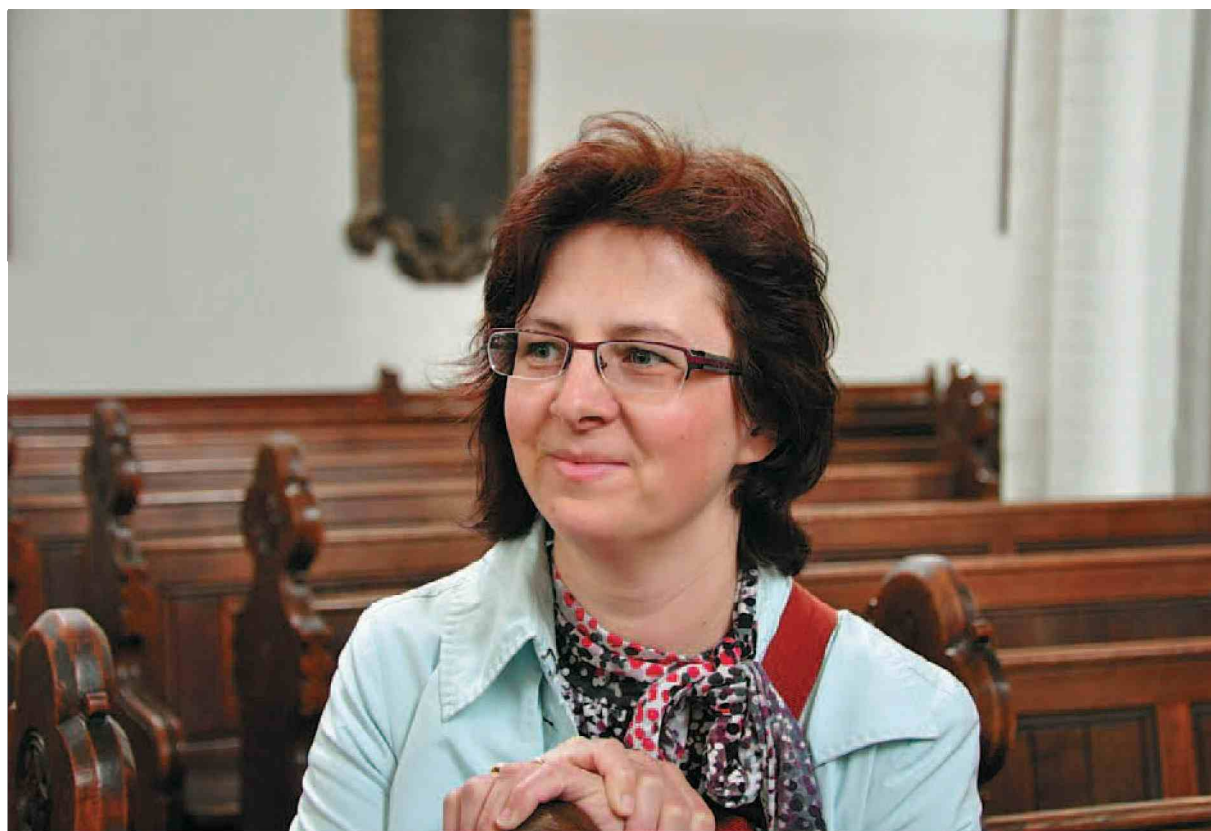
"Korpus Gigafida je obsežna zbirka slovenskih besedil in predstavlja slovenščino, kot je sedaj v rabi na zelo raznovrstnih področjih. V korpusu so besedila z interneta, iz časopisov, literature in tako naprej. Iskanje je podobno tistemu po internetu, saj lahko do korpusa preko interneta dostopa vsak. Če ga zanima, kako se določena beseda uporablja, jo vtipka v iskalnik in dobi veliko primerov rabe besede v besedilih. Preveri lahko, v kakšnih besedilih se beseda uporablja in kako pogosto."

Dvajset let svetovnega spleta je že čas, ko je mogoče potegniti reprezentativne sklepe iz te tematike. Kakšna je z jezikoslovnega vidika komunikacija na družabnih omrežjih Facebook, Myspace, LinkedIn?

"Treba je ločevati med komunikacijo med odraslimi, najstniki, med sporazumevanjem ljudi, ko opravljajo

jo delo, in komunikacijo v družabne namene. Facebook imajo danes praktično vsa podjetja, neprofitne organizacije, društva itn. – od javnosti, ki so jim vsebine namenjene, pa je odvisna npr. višja ali nižja stopnja formalnosti, večje oziroma manjše odstopanja od jezikovnih norm. Pri tem govorimo o različnih skupnostih, ki se povezujejo preko spleta glede na svoje interese ali delo, ki ga opravljajo."

Zvišala se nam je sprejemljivost za napake, tolerantnost do drugačne jezikovne rabe

Kakšna je e-slovenščina in ali so odstopanja od jezikovne norme skrb zbujujoča? Dr. Nidorfer Šiškovičeva ni pretirano zaskrbljena.

Slovenci na facebooku

30 %

starih od 25 do 34 let

25 %

starih od 34 do 38 let

3X

več uporabnikov, starih
45 let in več, uporablja
facebook v primerjavi z
marcem leta 2011

Februarja 2013 je bilo
v Sloveniji **748.200**
uporabnikov facebooka.
To je **37,3 % slovenske popu-
lacije** in 52,7 % slovenskih
uporabnikov interneta.